

Samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune

Samfunnsmål: Å styrke, synliggjøre og utvikle samiske språk, kultur og samfunnsliv

Overordnet mål med avtalen er å legge forholdene til rette for et varig fast samarbeid mellom partene i saker som angår samene og samiske områder i Nordland fylke, samt å prioritere disse i fellesskap.

Partene er innforstått med at samiske språk og kulturer i Nordland strekker seg ut over fylkets grenser, og at partene er seg det bevisst.

Del 1 Samiske språk

Partene vil sammen ta et aktivt ansvar for sikring og utvikling av samiske språk.

Partene er enige om at de samiske språkene er likeverdige språk og at samiske språk er likestilte med norsk jfr. Sameloven kapittel 3. Bruk av samiske språk er en grunnleggende rettighet. De samiske språkene er også viktige kulturbærere og bidrar til språklig mangfold i samfunnet. Nordland fylkes geografiske avgrensning omfavner tradisjonelt fem samiske språk; nordsamisk, lulesamisk, pitesamisk, umesamisk og sørsamisk. Nordland fylkeskommune har ansvar for alle fem samiske språk i fylket, men et særskilt ansvar for lulesamisk, umesamisk og pitesamisk da disse språkene kun er representert i Nordland.

De samiske språkene i Nordland er i en sårbar situasjon. Partene skal arbeide aktivt for å rekruttere flere samiske språkbrukere.

Samelovens språkregler og andre lovverk forplikter partene til å ivareta samiske språkrettigheter. Partene skal derfor arbeide for at de samiske språkene utvikles og synliggjøres. Partene skal legge til rette for aktiv bruk av samiske språk på aktuelle arenaer.

Partene viser til NOU 2016: 18 *Hjertespråket* og at denne skal ligge til grunn for arbeidet med samiske språk. Partene vil følge opp tiltak i «Hjertespråket» etter hvert som de iverksettes.

Partene er enige om at fylkeskommunen skal utarbeide en rutine på å sende både samiske tekster og samiske/norske paralleltekster til Divvun ved UiT – Norges arktiske universitet, slik at de blir lagt til i samisk internasjonalt korpus. *Korpus* betegner en samling av tekster. Korpusmateriale kan brukes til for eksempel utvikling av språkteknologiske verktøy, samt forskning

a) **Etterlevelse av Samelovens språkregler.**

- Partene sikrer det operative arbeidet gjennom tospråklighetsmidlene og aktivitetsplaner for bruk av disse midlene.
- Sametinget bidrar årlig med tospråklighetsmidler til fylkeskommunen og forutsetter at fylkeskommunen bidrar med egne midler til arbeidet med samiske språk.

b) **Tolking.**

Fylkeskommunen skal legge til rette for tolking til og fra ett eller flere av de samiske språkene på offentlige møter, arrangement og aktiviteter. Barn og unge prioriteres.

c) **Samiske språksentre.**

- Sametinget bidrar med direktetilskudd og aktivitetstilskudd til samiske språksentre som betjener den samiske befolkningen i Nordland. I tillegg har Sametinget søkerbaserte midler til samiske språktiltak i lule-, sør-, ume- pite-, skolte- og markasamisk område.
- Nordland fylkeskommune bidrar med utviklingsmidler til samiske språksentre som betjener den samiske befolkningen i Nordland.
- Partene skal legge til rette for etablering av nye samiske språksentre.
- Partene er enige om å bidra til at språksentrene gis utviklingsmuligheter og at samarbeidet mellom språksentrene styrkes.

d) **Samiske stedsnavn.**

- Partene er enige om at innsamling, dokumentasjon og informasjon om samiske stedsnavn er viktig. Samiske stedsnavn skal gjøres synlige og være i aktivt bruk blant annet på kart og skilt.
- Fylkeskommunen veileder i at stedsnavn blir vedtatt i de organ som har fullmakt til å godkjenne navn. Sametinget skal bidra med faglig kompetanse.
- Partene skal gjennom denne avtalen avholde årlige møter der målet er styrking av samarbeid og utveksling av erfaringer i samiske stedsnavnsaker.

e) **Informasjon.**

- Partene vil bidra med råd og veiledning til kommuner/områder som ønsker å satse på arbeidet med samisk språk.
- Partene vil informere institusjoner som mottar tilskudd fra Sametinget eller fylkeskommunen om forpliktelser i forhold til bruk av samiske språk.
- Fylkeskommunen bidrar med informasjon på egne nettsider om samiske språk, stipendordninger, samisk språkvalg i skole og samiske språkkampanjer. Generell informasjon på nettsidene bør være både på samisk og norsk.

Del 2 Samisk kultur og samfunnsliv

Partene vil ta et aktivt ansvar for sikring og utvikling av samisk kultur og samfunnsliv.

Nordland fylkeskommune vurderer å gjeninnføre ordningen med årlig samekonferanse, og ordningen Samepolitisk råd (*tidligere Fylkesnemda for samiske spørsmål*).

Opplæring

Partene er enige om at god opplæring og gode oppvekstvilkår for samiske barn og unge er sentralt for en positiv utvikling i fylket, og vil arbeide for å legge til rette for at elevene får en opplæring som bygger på og viser samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv.

a) Rett til samisk språkopplæring.

Partene skal arbeide for at alle elever i videregående opplæring får tilbud om opplæring i og på samisk, i henhold til gjeldende læreplaner.

b) Samisk kulturkunnskap/samisk perspektiv i videregående opplæring

Partene vil arbeide for at elever i videregående skoler i Nordland fylke får grunnleggende kunnskap om samiske språk kultur, historie og samfunnsliv.

c) Læreplaner for videregående skoler.

Fylkeskommunen skal være en pådriver for at læreplanenes samiske innhold blir vektlagt i undervisningen.

d) Læremidler.

Sametinget har særskilt ansvar for læremiddelutvikling, men partene

- vil kartlegge behovet for læremidler og synliggjøre det for myndighetene.
- vil arbeide for at læremidler i samisk utvikles i tråd med LK 20S
- ser særlig behov for å gi lulesamiske læremidler et løft.

e) Karriereveiledning.

Partene vil arbeide for at karrieresentrene og digital karriereveiledning ivaretar samiske elevers behov for veiledning.

f) Kompetanseprogram.

- Partene anerkjenner at voksenopplæring i samisk språk vil styrke språkkompetanse og bruk av samisk språk i fylket.
- Partene vil synliggjøre behovet og arbeide for rekruttering av flere samiskspråklige lærere. Sametinget og fylkeskommunen samarbeider om å utforme felles stipendordninger for å rekruttere samisktalende lærere.
- Partene skal arbeide for å kartlegge hvorfor elever velger bort samiskopplæring når de starter på videregående opplæring etter grunnskolen, samt frafall i videregående opplæring.
- Partene vil arbeide for at flere elever skal velge og fullføre samisk opplæring.
- Partene skal arbeide for å utvikle god informasjon om samisk språkopplæring.

g) *Forskning og Utvikling.*

Partene er enige om å samarbeide for å fremme økt samisk forskning innenfor samiske språk, kultur, historie og samfunnsliv i Nordland. Forskning på lule-, ume-, pite- og sørsamiske språk og samfunnsforhold bør prioriteres.

h) *Knut Hamsun videregående skole som lulesamisk ressurskole*

Partene vil arbeide for realisering av Knut Hamsun videregående skole som lulesamisk ressurskole i Nordland fylke.

Næring

Partene ønsker et livskraftig, robust og allsidig samisk næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, språk, samfunnsliv, natur og miljø.

Partene vil derfor samarbeide for et variert næringsliv som danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo. Partene vil koordinere og samordne strategier for samisk næringsutvikling i Nordland. Partene er enige om at entreprenørskap og innovasjon både innen nye og tradisjonelle næringer er viktig for å skape flere arbeidsplasser, og vil derfor arbeide aktivt for tiltak og prosjekter knyttet til det.

a) *Reindrift.*

- Partene er enige om å arbeide aktivt for å redusere antall reinpåkjørslar på Nordlandsbanen.
- Partene er enige om at arealvernet for reindriften må sikres. Reindriften er utsatt for press fra mange hold og har derfor et spesielt behov for vern av sine beiteområder. Reindriftens arealinteresser må ivaretas og sikres utviklingsmuligheter gjennom gode arealplanprosesser.

b) *Duodji.*

- Partene er enige om å bidra til å utvikle duodje som kultur, fag og næring.
- Partene vil samarbeide om å fremme duodje og bidra til tilretteleggende prosjekter og tiltak i Nordland.

c) *Kreativ næring.*

Partene er enige om å fremme og utvikle kreativ næring (kulturnæring) med basis i samisk kunst og kultur som et satsingsområde for næringsutvikling.

d) *Gründervirksomhet, entreprenørskap og innovasjon.*

Partene vil legge til rette for å fremme entreprenørskap og nyskaping i Nordland, herunder bygge strukturer som ivaretar gründere og bygger kunnskap og nettverk rundt disse.

e) *Ungt Entreprenørskap.*

- Partene er enige om å oppfordre Ungt Entreprenørskap til å ha fokus på samiske tema.
- Partene vil arbeide for god oppslutning om Ungt Entreprenørskap og involvere kommunene mer i dette arbeidet.

f) Samisk reiseliv.

- Partene er enige om at forskning er viktig for å videreutvikle samisk reiseliv og ivareta det potensialet som ligger der.
- Partene er enige om støtte opp om og videreutvikle samisk opplevelsesbasert reiseliv i Nordland.

g) Fiskeri og havbruk

- Partene er enige om at fiskeri og havbruk er viktige næringer i samiske områder.
- Partene vil fortsette arbeidet med en god regional forvaltning av kystnære marine ressurser.

Kultur

Partene er enige om at et mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av høy kvalitet som er tilgjengelig for alle bidrar til levende lokal- og bysamfunn.

Partene vil samarbeide om å legge til rette for utvikling av samiske kunst- og kulturaktiviteter, og for samiske kulturinstitusjoner¹.

a) Kulturinstitusjoner og –virksomheter²

- Partene skal samarbeide for å sikre at kulturinstitusjonene som mottar offentlige driftstilskudd ivaretar kunnskap og formidling av samisk kunst og kultur av høy kvalitet i sin programmering og formidling.
- Partene har et mål om at museene i Nordland skal arbeide for å styrke dokumentasjon, sikring, tilrettelegging og formidling av samisk kulturhistorie.
- Partene er enige om at samiske festivaler og arrangementer med samiske arrangement er viktige arenaer for synliggjøring av samisk kultur og for opplevelse og formidling av samiske kunst- og kulturuttrykk.
- Partene er enige om at det er viktig å skape og utvikle flere samiske møteplasser.

b) Bibliotek og litteratur og medier

- Partene skal bidra til at samiske språk og litteratur er representert og formidles i Nordland.
- Nordland fylkeskommune vil bidra til utgivelser av samiskspråklig litteratur.
- Partene erkjenner at de samiske språkene har ulike utfordringer.
- Nordland fylkeskommune skal samarbeide med de opprettede litteratur-formidlingsstillinger og støtte opp om arbeid for å revitalisere ume- og pitesamisk språk.
- Nordland fylkeskommune skal bidra til å heve kompetansen om samisk språk, litteratur og samiske forhold blant formidlere og bibliotektilsatte i Nordland.
- Nordland fylkeskommune vil samarbeide med Sametinget i utarbeidelse av bibliotekplan.

¹ Med «samiske kulturinstitusjoner» menes det i denne avtalen kulturinstitusjoner i Nordland som mottar driftstilskudd over kulturkapittelet i Sametingets budsjett.

² Med «kulturinstitusjoner og –virksomheter» menes det her kulturinstitusjoner i Nordland som ikke er samiske og som mottar offentlig støtte.

- Partene vil overfor sentrale myndigheter arbeide for et helhetlig samisk medietilbud i TV, radio, aviser og digitale medier. Dette gjelder spesielt for lule- og sørsamisk språk i mediene.

c) **Samiske kulturinstitusjoner, museer, teater og festivaler**

-Partene vil sikre de etablerte samiske kulturinstitusjonene, festivalene, museene og teateret forutsigbare rammebetingelser og rom for videreutvikling av sitt tilbud og sine aktiviteter.

-Nordland fylkeskommune har et allment ansvar også for de samiske kulturinstitusjonene og kultursentrene, og vil vurdere hvordan disse kan støttes økonomisk.

- Nordland fylkeskommune skal i samarbeid med Árran lulesamiske senter og Sametinget utrede mulig regionalt driftstilskudd til samiske museer i Nordland.

-Partene vil legge til rette for dialog om styreoppnevninger til samiske kulturinstitusjoner der begge parter oppnevner styremedlemmer.

d) **Den kulturelle skolesekken.**

Partene ønsker at formidlingen av samisk kultur og kulturforståelse i skolene styrkes. Det skal tilstrebes bredde i uttrykk og høy kvalitet i produksjonene med samisk innhold i Den kulturelle skolesekken som tilbys i fylket.

e) **Bodø som Europeisk kulturhovedstad i 2024**

-Nordland fylkeskommune eier 50% av Bodø2024 (IKS). Sametinget har inngått en samarbeidsavtale med Bodø2024, og er med og finansierer stillingen som samisk koordinator.

-Partene vil bidra til at den samiske satsingen og innholdet i programmet for Bodø2024 er tydelig og favner bredt.

-Nordland fylkeskommune ser behovet for å styrke samiske kulturinstitusjoner slik at disse kan bidra inn mot 2024.

-Partene vil bidra til langsiktig kunnskaps- og kompetansebygging, nettverksbygging og mobilisering som vil styrke den samiske infrastrukturen på kulturfeltet og komme samiske institusjoner, miljøer og aktører til gode også etter 2024.

Samiske barn og unge

Det vises til FN's barnekonvensjon, artikkel 30: Barn som tilhører en minoritet eller urbefolkning, har rett til å bruke sitt eget språk og kultur og praktisere sin religion.

Partene er enige om å skape gode oppvekstvilkår for samiske barn og unge og bidra til å styrke deres samiske identitet. Mangfoldet i den samiske kulturen i Nordland må hensyntas i forbindelse med tilrettelegging for gode oppvekstvilkår. Som følge av økt urbanisering også blant den samiske befolkningen, er det viktig å tilrettelegge for samiske barn og unge i byene.

- a) Partene vil bidra til gjennomføring av ulike tiltak, prosjekter og aktiviteter for barn og unge slik at samisk språk og kultur og det flerkulturelle perspektivet i større grad inkluderes.

- b) Partene vil bidra til gjennomføring av samiske grenseoverskridende prosjekt, særlig for barn og unge, som har en naturlig språklig/kulturell tilknytning til Nordland.
- c) Partene vil overfor sentrale myndigheter arbeide for et helhetlig samisk medietilbud i TV, radio, aviser og digitale medier, podcasts, med mer. Særlig skal det satses på utvikling av medietilbudet for barn og ungdom.
- d) Partene vil støtte opp om delmål 3 i handlingsplanen for arbeidet som er igangsatt i Nordland fylkeskommune gjennom prosjektet «*Divna. Aktan. Alle. Sammen. Ung inkludering i Nordland*».

Kulturminneforvaltning

Partene viderefører det eksisterende og gode samarbeidet i forvaltningen av kulturminner etter kulturminneloven, jf. Forskrift om faglig ansvarsfordeling etter kulturminneloven, § 3 samarbeidsplikt. Samarbeidet skal baseres på gjensidig respekt, faglig utveksling og praktisk tilpasning.

Regional planlegging og arealforvaltning

Naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse er under press. Partene er enige om at dette kan motvirkes gjennom en aktiv og bevisst planlegging på fylkesnivå. Partene har som mål at samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsutvikling tas hensyn til og får utviklingsmuligheter i regional planlegging og arealforvaltning.

- a) Partene vil ta et aktivt medansvar for sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv i fylket.
- b) Partene anser utvikling av samiske samfunn som en viktig del av regional planlegging.
- c) Sametinget vil bidra i planprosessene i forbindelse med ny regional plan for arealforvaltning i Nordland.

Folkehelse

Den samiske befolkningen har ifølge nasjonale lover og internasjonale konvensjoner rett til en helse- og sosialtjeneste som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur.

- Partene er enige om at likeverdige helsetjenester for den samiske befolkningen er en målsetting.
- Partene er enige om at det er behov for tiltak for å forebygge, handtere og bekjempe hverdagsrasisme og samehets.

Bypolitikk

Partene erkjenner at også samer i større grad enn tidligere bor i byer og tettsteder. Samer i byer har samme rett til gode og likeverdige tilbud når det gjelder utøvelse av egen kultur, bruk av egne språk og opplærings- og velferdstilbud som ivaretar den enkeltes behov.

- Partene skal samarbeide for at rettighetene og tilbud til samer i byer ivaretas.

Økonomi

De økonomiske forpliktelsene knyttet til avtalen behandles i partenes årlige budsjett. Enhver økonomisk forpliktelse knyttet til gjennomføring av det enkelte tiltak i avtalen forutsetter egne politiske behandlinger.

Konsultasjon med samiske interesser

Kommuner og fylkeskommuner har en forpliktelse til å gjennomføre konsultasjoner med samiske interesser i saker der samiske interesser blir berørt. Det at kommuner og fylkeskommunen er underlagt konsultasjonsplikten medføre at de skal varsle Sametinget og andre med konsultasjonsrett om saker som kan bli gjenstand for konsultasjoner.

Formålet med konsultasjonene er å sikre at berørte samiske interesser kommer tidlig inn i prosessene, og at de har en mulighet til å påvirke beslutningene. Begge parter skal gå inn i prosessene med mål om å komme til enighet, men det er fortsatt myndighetene som skal ta den endelige avgjørelsen.

Konsultasjonsplikten kan bli et viktig arbeidsredskap for kommuner og fylkeskommunen i saker som berører samiske interesser. En vil ved hjelp av konsultasjoner bringe frem de ulike aktørens syn i en bestemt sak, og forsøke å bli enig i både håndtering av saken og sakens utfall.

Til forskjell fra høring, er formålet med konsultasjoner å oppnå enighet om det foreslåtte tiltaket, forskriften e.l. Dette innebærer blant annet at det må være en reell dialog mellom partene gjennom utveksling av synspunkter og deling av nødvendig informasjon. Det er videre en forutsetning at samiske interesser kommer tidlig inn i prosessene, og at det ikke gjøres realitetsbeslutninger før konsultasjonene tar til.

Del 3 Samarbeidets art

- a) Samarbeidet gjennom denne avtalen skjer på frivillig basis mellom to likeverdige parter. Avtalen er ikke til hinder for samarbeid i saker som ikke er nevnt i denne avtalen.
- b) Det holdes jevnlig møter mellom sametingspresidenten og fylkesrådslederen. Hensikten med møtene er samarbeid, samordning og prioriteringer.
Administrasjonene møtes minst en gang i året for å diskutere relevante utfordringer.
- c) I møtene mellom partene på politisk nivå vil en drøfte nærmere og eventuelt foreta prioriteringer når det gjelder ulike fagfelt og de enkelte kulturinstitusjoners utvikling, satsninger eller prosjekt.
- d) Administrasjonene innen ulike fagfelt forutsettes å ha løpende samarbeid om oppfølging av avtalen og avvikler møter ved behov.
- e) Rapportering avtales ved behov.
- f) Samarbeidsavtalen gjelder for 4 år, inntil den prolongeres eller erstattes av ny avtale. Endringer i avtalen kan bare foretas av partene i fellesskap.
- g) Denne avtalen trer i kraft når Fylkestinget og Sametinget har vedtatt avtalen.
- h) Til grunn for avtalen legges internasjonale avtaler og forpliktelser om urfolks rettigheter, samt nasjonale lover, forskrifter og retningslinjer som berører samiske interesser og regulerer samarbeid.
- i) Avtalen kan ikke brukes til å begrense gjeldende lovverk.
- j) Hver av partene er forpliktet til å sette av økonomiske midler for oppfyllelse av avtalen.
- k) Hver av partene kan si opp avtalen med minst 6 måneders varsel.
- l) Miljø og likestilling er gjennomgripende på alle områder i avtalen og skal følgelig legges til grunn.
- m) Prinsipper om universell utforming skal hensyntas i anvendelse av avtalen.

Bådåddjo, bárggemáno 28.b. 2023

Bodø, 28. august 2023

Silje Karine Muotka

Sámedikkepresidænnta
Sametingspresident

Elin Dahlseng Eide

Fylkkaráde ávdák
Fylkesrådsleder

